

Олуг әдип, тыңнак шәхес

Бу мөхтәрәм язучыны безнең төбакта белмәгән кеше бар микән. Безнең житмешенче-сиксаненче еллар буыны аны белеп кена түгел, аның замандашы, фикердәше булып, аны яратып яшәде.

Нинди оллат язучылар бар иде безнең арада: Газиз Кашапов, Кадыйр Сибгатуллин, Хәниф Хөснүллин, Ямаш Иганай... һәм шуларның алғы сағында - Эдуард Касыймов. Юкка гына Эдуард абыйга "Почет билгесе" ордены һәм ике медаль берилмәде. Ул СССР Язучылар берлеге һәм Профсоюзларның Бөтөнсоюз Үзәк Советының эшчелар сыйныфы турындагы адаби асарлар конкурсы лауреаты исемен алды. Чаллы язучылары арасыннан беренче булып Тукай премиясена тақдым ителде. Чаллы шаһәрендә аның исемендәге адаби премия булдырылды, бер урамга аның исеме бирелде...

"Чулман-река внуков" исемле роман-дилогиясенен Маскауда ике мәртәба чыгарылуы үзе ни тора. Шуңа карамастан, бик тыңнак кеше иде Эдуард абыебыз. Шалырынып, үзен-үзе мактап йөрмәде, беркемгә бер авыр сүз айтмәде. Балки шунда күрдер, аның юбилей кичеләре да бик тыңнак узды. Быелгысы тагын да тыңнаграк булырга охшаган. Олуг язучыбызга, Чаллы язучылар оешмасын туплап һәм эшләтеп жиберүгә күп көч күйгән кешега зуррак хөрмат булырга тиеш иде, югыйса. Аның "провинцияда", тыңнак қына яшәгенлекен күзә тоталар бугай безнең түрәләр. Югыйса, аның исеме тантаналып итеп уздырылды Мөхәммәт Маңдиев, Роберт Миннүллин, Гариф Ахунов кичеләре. Эдуард Касыймовның таланты да, адаби мирасы да зуррак хөрмәтка лаеклы. Әдипненең юбилеен зурлап үткәру туралы тақъдимнәр шәһәр администрациясендә, ни ечендер, яклау тапмады. Эдуард Касыймов ижатын өйрәнү комиссиясе сәркатибе буларак, язучының хатыны Лия ханымның ризалыгын алыш, шәһәр үзәк китапханасенде киче уздыру турында сәйләштергә мәжбүр булдым. Әлбәтте, китапханачелар һәм шәһәр тарихы музее хәзметкарларе бу тақъдимнән хуплап каршы алдылар. Казандагы Тинчурин, Камал театрларындагы кебек зур залда булмаса да, шәһәребезнең Концертлар залында урын таба алмасак та, Эдуард Касыймовның 70 еллыгына багышланган әдәби-музыкаль киче 9 ноябрь көнне шәһәр үзәк китапханасенде кичке сәгать 5 тә узачак. Барлык әдәбият сөючө, Эдуард абыйның ижатын хөрмәт итүче, үз мәдәниятебезгә битараф булмаган кешеләрне ошбу бәйрәмгә чакырабыз.

Инде Эдуард абыйның ижат юлы турында бернича сүз. Туган мизгеле - 1930 елның 8 ноябрендә Киров өлкәсендөр Слободской районе Нократ (Карино) авылында. Әтисе Салихҗан - мектәп директоры, анике Мөнавара балалар бакчасы мәдире

була. 1937 елда Эдуардның әтисен, "халык дошманы" диген яла ягып, кулга ала-лар һәм тиздән юк итәләр. Ятим балага тормышның ачы михнатларен бик яшьли татырга туры кила. 1943 елның жайге чеңләсендә Мөнавара ханым балалары белән үзенең туган каласы Малмыжга кайтып ките һәм шунда Э.Касыймов мектапне Мактау грамотасы белән тәмамлый. Ул 7-8 классларда ук инде шигырьләр, хикәяләр, қыска гына драматургия асарларе язу белән мавыгып кита, шуңа кура мектапне бетергәч, турыйдан-турый Казан даулат университетының филология факультетына барып керә. Илленче еллар башында Эдуард Салихҗан улының зарисовкалары, қыска очерклары һәм хикәяләре вакытлы матбуатта, республиканың "Яшь сталинчы", "Совет Татарстаны" газитләре, "Пионер" журналы битләренде басыла башлый. 1953 елны универсitet "қызыл" диплом белән бетергәч, Эдуард Касыймов терле тәбәкләрде эшләп ала, ә инде 1956 елны, нинахы, әтисе реабилитациялангәч, ул СССР Фәннер Академиясе филиалы булган тел, әдәбият һәм тарих институтында оч ел аспирантурада укый. 1965-1967 елларда филология фәннәре кандидаты Алабуга даулат педагогия институтында татар фольклоры һәм татар әдәбияты курсларын укыты.

"Қызыл маяклар" исемле беренче хикәяләр жыентыгы 1959 елда дөнья күра. Берничә китап авторы булгач қына Эдуард абыйны 1964 елда Язучылар берлегенә алалар. Зур талантка ия язучы булып ул, албаттә, Алабугада һәм Чаллыда яшәп эшләгән елларда таныла. 1972 елда, КАМАЗ төзөлешенә үз куллары, үз каләме белән өлеш көртергә теләп, ул Чаллыга күчә. Озак еллар яшь талантларны барлап, "Лейсан" һәм "Орфей" әдәби берлашмәләре эшнән актив катнаша. 1980 елның 8 гыйнварында аны яца барлыкка килгән Чаллы язучылар оешмасының жаваплы сәркатибе итеп сайлыйлар.

Зур планнар, зур хыяллар, зур асарлар казанында кайнап яшәде Эдуард абый. Үз гомеренде егермега якын китап чыгарып өлгерде ул. Эмма 1986 елның 21 мартаңда, чишмә юлында олуг адипнен тормыш ве ижат юлы кинет өзелде. Шунысы да яянычы: вафат булуына инде күлмәе вакыт узса да, ул яшәп ижат иткан йортка мемориаль такта күелмаган, музее да юк.

Без, замандашлары, куренекле язучыбыз Эдуард Касыймовның исемен, якты истәләген мәңгеләштерү өчен барлык чараларны күрергә бурычлыбыз.

Мансур САФИН, язучы.
Рәсемдә: Эдуард Касыймов.